

*Halló!**Halló!*

Kinek van Használt Hanglemezeze?

*Halló!**Halló!*

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagihiány tart, legmagasabb áron vesz

WÁGNER

Hangszer-nagyáruháza, a világhírű Favorite hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen!

Árjegyzék ingyen.

Árjegyzék ingyen.

25. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 22.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek: {
Egészévre — 48.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is eszatólandó.

Kun Béla

KUN BÉLA BESZÉL A SZOVJETKONGRESSZUS MEGNYITÓ ÜLÉSÉN. — Zádor István rajza.

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

— A mit én teszek, azt mindig számon kérehetem tőlem, a ki engem őszintén, önmagamért szeret. A ki engem szeret, annak joga van épen ezért még ahhoz is, hogy aggodalmában meggyanusítson, hiszen ezt is csak azért teszi, mert félt engem. Édes jó Rozi mama, olyan szívesen lennék egy férfianak a szeretője, hűséges, odaadó szolgálója, igavonó állatja, ha találok azzal, a kit tudnék szeretni. A kit szeretnék. A kibe szeretném lennék. A ki ha bármit tenne, velem akárhogyan bánték, ütné, verve, bár ezzel nagy fájdalmat, nagy bánatot okozna, de a kit még így is, mindig és mindenképpen szeretnék, szeretnék, szeretnék!

Emma kérdően nézett öreg barátnőjére: — Nem lehet ezt megérteni, Rozi mama? Tudod, hogy eddig mi történt az életben. Ismertél, a mikor mint buta, kis/kezdő jöttem a színészethez. És azt is kell tudnod, hogy mi nem történt velem. Ez a nagy szenzáció, ez a csodálatos, meg nem magyarázható valami, ez a vad, fölemasztó, mindenuratalkodó érzés, ez nem támadt föl eddig bennem. Hogy a házasságom min épült, azt tudod. Hogy össze kellett omlania, az világos. Bizony, édes jó Rozi mama, az életem elég keserű, azért is hoztam egy kis finom cukrázsüteményt, — Emma felbontotta a csomagot — nagyon jónak látszik, szeretjük az ilyet, ugye? Ketten vagyunk, Rozi mama, együnk meg!

És jókedvűen, jóízűen elfogyasztotta a hasbos meg krémcsüteményt.

A mikor Emma búcsúzott, még ezt mondta: — Hogy engem szeretnek, az megihat, azt méltányolni tudom, de sajnálom, az reám nézve mégsem kötelező. Miért ne szeretnének? nem vagyok rosszabb, mint a többi, ha nem is vagyok jobb, mint az ember általában. Csak nem hiszed, Rozi mama, hogy elhagyom azt a kedves otthonot, mert a kollégák és egyéb idegen emberek megállapították, hogy a házasságom szeretője vagyok? Régen nem törődöm azzal, hogy ki mit mond rólam és te se töröld vele, Rozi mama!

Megcsókolta a kicsiny öreg hölgyet és hazament.

A gyermekek nagy örömmel fogadták. Etlka belekarolt és hozzászimult. Laczika az ujjait fogta meg két kis kezével és rajongva nézett föl reá, most is, mintha várna tőle valamit. Emma nem tudott a gyermekeknek mit mondani. Bántotta, hogy az emberek belepiszkálnak az ő életébe, idegen emberek, a kik soha sem tettek semmit, hogy az ő sorsán javítsanak. Nem kért erre soha senkit, igaz, nem is akadt olyan emberre, a ki erre megkért volna, de miért kell szennyes kézzel megzavarni, a ki megveszt, szépet a véletlen hozott neki? Meddig tart ez még? Talán egy hétig, vagy tíz napig, azután tovább mennek, idegenbe és így vándorol majd... — Énekelni kellene! — mondotta a gyermekeknek. — Vidám nóákat kellene énekelni, mert ez most jót tenne. Akartok velem énekelni?

Leült a pamlagra, élébe vette a kislit, a leány: melléje ült és tanakodtak ketten azon, hogy mit kellene énekelni. Laczika nem szőtt, nem volt elragadtatva a gondolatától, nem bízott benne, hogy neki ez multság lesz.

Megállapították hamar a műsort; vidám magyar népdalokat énekeltek. Az ötlet bevált, Emmának jövedve lett, vállránditással lökte el magától a búsiót hangulatot. Etlka is jókedvű lett és Laczika sem tudott elzárkózni a jóleső hatás elől; vékonyka, bizonytalan hangjával ő is fujta és ha nagyon kiskiklott az éneke, jót nevettek ezen mind a hárman.

Szünetet tartottak és már azon tanakodtak, ne térjenek-e most át egyéb multságos, nekik való játékra, a mikor benyitott Borbáth.

— Bocsánatot kérek, nem szándékom az igen tisztelt társaságot zavarni, — mondotta vidám mosolyal, — de úgy gondolom, most ért véget a műsor első része és ekkor talán szabad a közönségnek bejönni... — Hallgatóságot? — kérdezte Emma.

— Nagyszerűen énekelünk! — kérkedett Etlka. — Hallottad? még Laczika is fujta, nagyon jól ment. Jer, apa, ülj le ide, és énekelj velünk!

— Nem tudok énekelni! — Borbáth lelkét hirtelen szomorúság lepte el. Mégis csak furcsa, hogy ez az idegen asszony, színésznő, a kinek épen elég a dolga és van elég gondja, baja, ideül ezekkel a szegény gyermekekkel és játszik velük, foglalkozik velük. Az anyuk Pesten éli világát, eszébe se jut a két itthagytott gyermeke. Mennyire kell az anya a kicsiny és a serdülő gyermek mellé. Hogy simulnak ehhez az idegen asszonyhoz, hogy szívják magukba élető melegét! Milyen más a gyermek, milyen más a szoba, milyen más a ház! Mindez végigömlött a lelkén és lehervasztotta. Legyintett a kezével. — Örülök, hogy ilyen jókedvűk van, és, ha megengedi, én is szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy önnek jövedve legyen.

— Tessék, üljön le, énekeljen velünk. Ön fog gondoskodni a kisérőtl.

— Köszönöm, hogy rám bízta a kisérőtet; ez jólesik. A kisérő fontos, ráépül, nemde, a melódia. De ha megengedi, most nem fogunk énekelni. Szeretnék önnel közölni valamit, a minék, remélem, meg fog örülni.

— Tudom, ön mindig szeretne nékem örömet okozni...

Bántotta Emmát, hogy megtudta, mit beszélnek róluk a társulatnál: Nézte Borbáthot és idegen maradt neki a gondolat, hogy ő ennek az embernek a szeretője lehessen; nem tudná megtenni!

— Énekeljünk! — szólta Laczika és követően nézett Emmára.

— Mingyárt fiacskám; most légy egy kicsit türelmemmel, apa akar valamit mondani.

Borbáth arca felragyogott: ő ez a jószág, simogató hang! Szeretett volna leborulni Emma előtt.

— A „Kisérőtek” előadása után nagyon sajnáltam, hogy elmulasztottam volt megérteni ön más szerepeiben, mert ez mulasztás; de azóta volt alkalom ön még ötször látni, más és más szerepeiben, a mint tudja...

— Tudom, de mennyire tudom, hiszen minden alkalommal rám zúdította a dicséretet olyan áradattal, hogy, ha nem lennék önmagammal szemben könyörtelenül szigorú, bizony már kiűtött volna rajtam a nagyási hóbort és így az ön áldozata lennék.

— Gúnyol, mert meghódítottam művészetének — és Borbáth megint elszomorodott. — Jobban szeretné, ha nem vennék semmibe a tudását?

— Énekeljünk! — Laczika ünta ezt a beszélgetést; azt akarta, hogy vele foglalkozzanak.

— Ne nyafogj! Maradj csendben! — Szólta rá az apa; hirtelen arcába szökött a vér, az ajka, a bajusza reszketett.

A kislit átölelte Emma derekát, hozzá simul és haragos pillantást vetett a felnőtt emberre, az erősebbre.

— A ki már meghódolt, a ki már megvan, az a hódított nem érdekli, ugye? Hódító természet mindig csak az ellenállást keresi, — mondta Borbáth Emmának lágyan, szelíden.

— Nem tudom, igazán nem tudom. Sohasem érzem magamat hódítottáknak, sohasem gondoltam arra, hogy a mit tudok, a mit produkálok, az valóban tudás-e, művészet-e? Nekem mindez csak iparkodás. Igaz, szeretném a dolgomat minél jobban megcsinálni;

de nem hiszem, hogy azok az indokok vezetnek engem, melyeket ön sorolt föl.

Etlka hol az egyikre, hol a másikra nézett és mosolygott, egy kicsit ostobán, mert mind ebből nem értett semmit; ellenben igazat adott Laczikanak és ő is szeretne volna ajánlani: énekeljünk!

— Mindegy, ne tanakodjunk ezen. Meg vagyok róla győződve, hogy ön igenis nagyon jól tudja; milyen érték az, melyet ön mint színész ad. Nem akar velem erről beszélni? Kérem. Ez önnek szent dolga és én nem akarok szentségtelen kézzel hozzáérni. Ön más mint a többi ember, a kit ismerek. Ön komoly, érett, fölényes gondolkodó. Régen túl van azon, hogy el legyenek öntől ragadtatva, — bugyborékolt Borbáth; melege lett, a mikor ezt mondta; csodálta ezt az asszonyt és szeretne volna ezt az érzését kifejezni, de nem merte.

— Nem is erről van szó. Boldog vagyok, és ez igazán nem frázis, becsületemre mondom: boldog vagyok!!... hogy ön néhány szerepben láthattam. Ön a legnagyobbak közül való! És ez érlelte meg bennem a tervet, és tette kötelességemmé, hogy megpróbáljam a terv megvalósítását.

Laczika épséggel nem volt megelégedve ezzel a megszakítással. Csúnya dolognak tartotta, hogy ép a mikor javában mulattak, vígan voltak, daloltak, jött be apa és vége volt ennek a jókedvűnek és neki most hallgatni kell. Titokban huzigálta Emma blúzát, hogy magára vonja a néni figyelmét. Intene neki a szemével: Énekeljünk! Hiszen a felnőtt emberek beszéde igazán hiábavaló, fölösleges, unalmas! Csak ne volnának ők az erősebbek!

Emma lepillantott az ölében ülő kedvetlen kislitára; lehajolt hozzá, hogy néhány szót sugjan a fülebe megnyugtatónak. Erre Borbáthot elfutotta a hirtelen harag:

— Fogd a fiút és vidd ki a fraüleinhoz! — parancsolta Etlkának és összeharapta a fogát, nehogy haragjában még mondjon valamit; és összekulcsolta a két kezét gyors mozdulattal, nehogy odanyuljon a kislitához, a kit a legszívesebben most megcibált volna.

Etlka följejt, felállt, fogta Laczikát, leállította a földre, kézen fogta:

— Jer, Laczika! — mondotta csöndesen és kivezette.

Hallgattak. Borbáth végigmérte a szobát kétszer, azután leült és most nyugodtan mondta:

— Komoly dolgot szeretnék önnel megbeszélni, ha megengedi. A gyermekek mindig csak játszani akarnak. Nekik ez a legkomolyabb dolog a világon. De én nem igazodhatom mindig a fiam óhajta szerint... Erről van szó: Bűnök tartanam, hogy ön mint vidéki színésznő járjon városról-városra; ehhez ön nagyon is sokat tud. Ez nem tesz jót önnek és nem áll semmiféle arányban az ön művészetével; de nem tesz jót a társulatnak sem, mert az ön nagy tudása szegényekre nézve kötelező, a minék ők viszont nem képesek megfelelni. Hogy a társulattal mi történik, az nem fontos. De fontos az, hogy mi történik önnel. Voltam olyan bator és az ön megkérdése, beleegyezése nélkül írtam Pestre. Van ott néhány barátom vagy ismerősöm, mindegy befolyásos emberek. Nekik írtam arról és kértem őket, csinálják meg, hogy ön Budapest vendégszerepelhesen, szóval, hogy ön ott föllépjen, hogy őnt ott meglássák, megismerjék, fölfedezzék. Ebben az ügyben most kaptam választ egyik emberemtől; azt írja, szívesen fog utána járni az ügyünknek és reméli, hogy hamarosan meg fogják önt híni Budapestre. Megírtam, hogy milyen szerepekben láttam és hogy reám ön hogyan hatott és hogy szent kötelességemnek tartom —

— Kedves Borbáth úr, miért nem kérdezte meg előbb, kedvemre van-e, hogy ön az én

ügyemben, az én érdekében Pestre írjon? Ha megkérdés, rögtön azt feleltem volna: Köszönöm szépen, hogy reám gondol és segítségemre akar lenni, de nagyon kérem, ne tegye.

— Ne tegyem?! Bocsánatot kérek, engem a legtisztább jóindulat, a legőzletlenebb jószándék —

— Én tudom ezt legjobban és nem törődöm vele, ha más talán kételkedik benne. De most a magam szempontjából mondom: Ne tegyen az érdekében semmit. Úgy gondolom, különös, hogy ön meg se kérdezi, akarok-e Pesten föllépni, akarok-e oda szerződni. Intézkedik, mintha én is kisgyermek lennék, a ki nem tudja, mi válik javára. Irja meg most mindjárt azoknak a jó embereknek Pesten, hogy ne csináljanak semmit. Mert ez a színésznő nem művésznő, talán még csak nem is színésznő. Hiába próbálnak Pestre rángatni, ő nem megy; talán nem is létezik, ha volt, akkor se volt... ezt tessék megírni, kedves Borbáth úr, mert így áll a dolog!

— Nem értem, — dadogta Borbáth, — nem vagyok buta ember, de bocsánatot kérek, ezt igazán nem értem!

— Nem baj! Nem kell mindent „megérteni”. Hová jutnánk, ha mindent, „megértenék”? Rideg, örömtelen, sivár lenne minden. A képzelet, mint haszontalan szerzőszám, a lomtárba kerülne. Mindent megértenék és nem csodálkoznának semmin. Ne higye, hogy ezzel el akarom terelni a beszédet. Ott hagytuk el, hogy én arra kérem, ne irányítsa a sorsomat. Köszönöm, hogy gondoskodni akar rólam, jól esik, hogy ezt a tudásom iránt való lelkesedésből teszi és kérem, tartsa meg azt, a minék ön engem látott, jóindulattal emlékeztében. Ez legyen a sikerem. De ne igazgassa a sorsomat. Az embernek egyetlen sorsa van ezen a földön, ugyebár, s ha ez valahogyan elromlott, jobb hozzá nem nyúlni. Nem jó az ilyesmirt felelősséget vállalni. Kár a lelkiismeretet ilyen gondokkal terhelni. Képzeld csak el: Lehetséges, hogy Pesten nem tetszem, talán megbukom, s ilyen kudarc után merüljek el a vidéken? Vagy talán tetszem, sikerem van, ott maradok; egyszerre azonban jönnek áramlatok, melyek erősebbek, mint én, s elnémítanak, leszorítanak a szinpadról... Jó lenne ez így? Ugye most már nem haragszik, ha kérem: Ne igazgassa a sorsomat. Kedves gondos jóakarataért azonban fogadja hálás köszönetemet.

Borbáth hallgatta; sápadt volt, összeszorította az ajkát, hogy háig ki ne ugorjon a száján, nyelt negyokat, hogy lebjárja indulatát, lehunyta a szemét néha egészen, hogy árulója ne legyen haragjának, a kezét — ezt eddig sohasem tette — most a zsebébe fúrta, ott szorult öklökbe, az orlyukait szélesre feszítette, hogy levegőt szívjon magába, mert úgy érezte, hogy megfullad, erében a vér hol jéghideg lett, hol meg forró, és a térde remegett. A mikor Emma elhallgatott és kezét nyújtott neki, ő mélyen meghajolt. A hangja rekedt volt, tompa, dübörgő:

— Megértettem! — és kisetett a szobából. Emma csak állt egy ideig és maga elé nézett.

Kellemetlen, gondolta; mit akar tőlem ez az ember? Mégis el fogok innen menni. Szegény gyermekek, kedves jó gyermekek! De ezt így nem lehet tűrni. Ki kell számítanom, mennyi jár neki a szobáért és az ellátásért. Nem fogja elfogadni a pénzt, ezzel is kellemtelenségem lesz.

Felsohajtott. Bement a szobájába. Kikészítette a holmiját, melyre este szüksége van. Kedvetlen volt.

Ma igazán rosszul fogok játszani, a mi különben egészen mindegy, jól játszott-e az ember, vagy rosszul, az az őcska függöny mégis csak legördül, ha tizkor nem, hát féltizenygyokor.

Halkan kopogtattak az ajtaján. Azt hitte, a gyermekek.

— Bujjatok be, csibéim!

Gyorsan nyílik az ajtó, de csak rénsnyire és még áll mellett a fraülein. Sovány, örömtelen testé fekete szék ruhába van szorítva, keserű képének színe sárgás-zöld, rajta

Böhm hadseregőfőparancsnok tolmácsolja a vörös hadsereg üdvözlét a tanácsok országos kongresszusán.

kényszeredett riasztó mosoly, a szemében lappangó gyűlölet.

Szegény furcsa teremtes! szája Emma és kedvesek böffent:

— Jó estét, fraülein. Azt hittem, a gyermekek; őket keresi?

— A gyermekek fönn vannak az emeleten. Önnek akarok beszélni, mielőtt zavarnak. Kérem, hallgasson meg, az ön érdekében jöttem. Nem leszek soká terhére.

— Tessék, üljön le és beszéljen nyugodtan. Nem fognak zavarni, mert a míg itt lakom, ez az én szobám. Kedves, hogy fölkeres, a mint mondja, az én érdekében. Nem tudom, mivel szolgáltam rá szíves figyelmére. De ha valamiben segítségére lehetek... tessék!... — és megint székekkel kínálta.

— Köszönöm, nem ülök le, mindjárt megleszek. Már is elmondom, miért jöttem. Nem szeretem a girbe-görbe utakat. Önrel van szó és Borbáth úrról. Erről akarok beszélni. Emma nagyot nézett: Hát ez mi? Kicsit ráta a fejét, nem értette, mi lesz ebből.

— Rólam van szó? És ön akar beszélni „erről”? miről? Tessék csak! Most már kíváncsi vagyok!

— Négy éve szolgálok ennél a háznál és nagyon jól ismerem itt mindenkit. Ismerem az asszonyt is, a ki itt élt boldogtalanságban és végre elmenekült. Csodálom, hogy addig bírta a férje mellett. Borbáth úr, megmondom egészen őszintén, gonosz ember. Vad, brutális, haragos ember. A kit hatalmába kerít, az el van veszte, vagy pedig elmenekül innen. Ugyebár, Borbáth úr azt mondta, hogy a felesége megszökött egy huszártisztal és ez a tiszt, egészen fiatal gyerek, az asszony szeretője? Ez nem igaz. A huszártiszt elszökött, mert megsajnálta a szegény asszonyt és meg akarta menteni. Borbáth úr fogva tartotta itt a feleségét mint egy rabszolgát. Nem járt vele sehová, nem vitte sehová, itthon kellett ülnie szegény asszonnyal egyedül, elzárva az emberektől, mert Borbáth úr ide sem engedett járni senkit. Ennek a háznak a kapuja mindig zárva volt. Még másképp is kínozta a szegény asszonyt oktalan féltékenységgel. Kémkedett utána, kikutatta a fiókjait, leveleket keresett; ha az asszony regényt olvasott, átvizsgálta a könyv lapjait és nagyító üveggel nézte, nem talál-e titkos jeleket a lapokon. És mert nem tudott semmit se találni, természetesen, verte az asszonyt féktelen dühében, gyanúsította, kínoztta, gyalázta. A gyermekeket én vittem el ilyenkor egy távoli szobába, hogy

Fóthy János.

NAPRAFORGÓ.

Fordítsd felém a kelyhedet én Napraforgóm szeliden; ma még napod vagyok, igen, holnap lehullok, úgy lehet. — Még bimbó voltál, zárt virág, hús hajnal árnyán remegő bomlatlanszárujú szűz Erő, alombaájtult Ifjuság.

Az égen még nem élt a fény, keringtet álmodott a kert, s ködöknek borzongása vert virágot, kis bimbóból, szegény. S im hirtelen, — ki fejt meg? — köd oszlik szerte, fény dereng, az Ébredés zenéje zeng s a dermedt bimbó megremeget. Száz szízi szírmot bontogat, kelyhén a harmat tündökök: — arányló talon nyujtva föl, vad, lángoló Napáldozat. — Vigyázz Virág, a Nap ragyog becézőn és melegen, de elhervad az élen, — vigyázz Virág, — Napod vagyok.

Életre szírmód én hozom, a kelyhednek csak én adok mélységet, mézet, illatot, fényemmel én aranyozom. De Napraforgóm jól vigyázz, mit hajnalod nekem adott, a hamvat és a harmatot, elszívja mind a déli láz. S a Nap továbbmegy, elhalad, közelg az ének árnya már s hajnalra ő hiába vár letört virág bús ég alatt.

Fordítsd felém a kelyhedet én Napraforgóm szeliden; ma még Napod meleg vagyok, holnap hideg már, úgy lehet... —

Fóthy János.

SZOBOR.

Szobroknak néma léte életem; Márvány a testem, szívem pusztá jég. S a lelke minden izzó lánggal ég. Mint égi fény a sarki éjeken.

Eltűrom némán, hogy csodáljanak S imádhát az, ki tündökölni lát. Mint távol titkot, rejtelmet csodát, De közelitni hozzám nem szabad.

Mindegy nekem: átok, vagy vágy kisér. Nem hallom és nem látom én — minek?... Én vágyát nem csitítom senkinek, És vágyam enyhülést kítől se kér.

Vagyok — magamnak. Én tudom, csak én Ha testem, lelke meztelen ragyog A tükörök s percek mélyén: ki vagyok. — Mily szép, igaz; — mily elhagyott, szegény

S úgy vágyom megmutatni mindenkem Mindenkinek, hogy megbúvívne lásson Egy pillanatnyi vágyó lángoláson... Míg felleobog hideg szoborszivem... Fóthy János.

A VÁROSI SZÍNHÁZ BEJÁRATA ELŐTT A TANÁCSKONGRESSZUS MEGNYITÁSÁKOR.

Weltner Jakab, Szántó Béla, Landler Jenő, Pogány József és Kun Béla.

MONOKLI.

Irta Szép Ernő.

Jaj de kevés monoklit látok ezen a Pesten. Pedig én szabad szemmel is meglátom, akár milyen messzire jön az utcán egy monokli. A monokli feltűnik az embernek a feje mellett elgörgő sokadalomban. Mai nap az tűnik fel az embernek, a mi nincsen. Nincsen monokli. Sötét este van most, nem igen hányja egymást az égen a csillag. Csillag, igen, vagy hold inkább, holdak ezerje meg ezerje volt a városon a monokli, fényes nappal is csillogó bolygórendszer, ideleln a földön futott, lebegett, czirkált, ideleln oly mélyen az ég alatt, a flaszer felett másfél és két méter közti magasságban, a férfi fejek magasságában. Eltűnt ez a frivol holdrendszer. Kialudt.

Ha megengedik, hát bizalmas leszek. Húsz esztendő koromig eszembe se tudott jutni, hogy magam is feltehetnék egy monoklit. Húsz esztendő koromban kaptam olyan egy szemtelenséget, hogy hát én is felpróbáltam a monoklit. Húsz esztendő koromban abban a szerkesztőségben, a melyikbe beléscapódtam, abban a szerkesztőségben három monoklista dolgozott. Ezek a fiúk flakkeren jártak, mert konflisra nem tel nekik, ezek Kollernál vágattak ruhát, mert nem volt annyi pénzük, hogy bemehettek volna Kohn Heilmann és Fiahoz kész férfiöltönyt vásárolni, melyen leszállított áron, ezeknek a kezefeje a legszolidabb angol bőrkeztűben kopogtatott be a kiadóhivatalba, két korona előleget kért, a mely összegért egy szál óriás székfűt szúrtak a gomblyukba, ez a három fia-szerkesztő kivágott lakkcipőben és selyem harisnyában járták a reménytelenség következtét és leültek este pihenni egy faczér páholyba az operában, vagy a czirkuszban. Ezek Egyiptom édes álmos cigarettéjeit szívták, vettek két korona árát a főpinczértől, és még kaptak három koronát rá, hogy a tartozásuk kerekesszám öt korona legyen. Ez a három fiú manikűrözve s odkolonyozva volt. Esernyőt és szipkát és kalucsnit és hamis manzsettát és gummisarkot és bajuszt és öntöltőtollat nem használtak volna, inkább meghaltak volna. A női szemmel könnyen elbántak. Saját bevallásuk szerint, a korzónak vagy a színházi öltözőnek a szépségei közül azt ejtették el, a melyiket akarták. Újfélé, hangos, röhögős, párbajos, edszakás, kártyás, kíméletlen, lelkes, kedves, megedertelen és határtalan fiatal ember volt ez a három. Kezdő szerkesztő. Minden délben, munkaidő derekán, mikor megléptek a szerkesztőségből, felcsapták a monoklit a jobbszemükre. Monokli nélkül nem mutatták magukat a

lap olvasó közönsége előtt. Bámultam, tiszteltem, szerettem ezt a hármát, ezt a három rettegett fiatait. Fájva-fájt, hogy én nem vagyok olyan elegáns, mint ők, sem olyan vakmerő nem vagyok, sem olyan híres nem vagyok. Szégyeltem magamat. Szenvedtem. Szenvedékeny voltam. Félttem, hogy egy délelőtt, mikor befutok a szerkesztőségbe, kihallgatnak, hogy mit tudok? mit álmodtam, mi az élet? mi a nyomor? mi a boldogság? mi a halál? mi a víz? mi a dalnak és a sikoltásnak a hangja? mi az ember arca? hogy merek én élni és megszólalni, hogy alázatos szolgálja? Félttem, hogy benéznek a szememen és meglátják, hogy lelkemben pokol van, zsbivásár, gyermekkorház, népkonyha, tolvajtanya, kolduslakás, plasticin, tébolyda és jogtalan ábrándnak ezüst parkja, a melynek ösvényein holdsugár természetű grófleány bolyong. Félttem, hogy egy nap kiszül rólam az, hogy diákkoromban zenélőóra volt a gyomrom. Félttem, hogy kitudódik valahogy, hogy éjszakánként bögni szoktam a szálláson most is, mikor már egy fővárosi napilap belső munkatársa vagyok, mert az álmatlan fekvésben a magam személyére gondolok, az elszakadt gyermekidő jelenetei visszajátszódnak emlékeműbe, apám hasadt hegedűjét hallom és szegény kis anyám sírós valczerjei látogatnak meg a csendben, azok, a melyeket a varrógépnél énekeltek meg a vasalódeszka feletti hajolásában. Meg az jut eszembe, hogy mi lesz velem majd, mikor meghalok és az emberek nem kérdezve semmit tőlem leeresztenek a sírba s rám tapossák a hantokat.

A monoklista urakat néztem Pesten. Elnéztem őket, az urakat meg a fiatal gavallérokat, a kiknek a szemén monokli van. Őket, a monoklisokat idegeneknek éreztem, más szerzetnek, nem tudom miféléknek, embereknek, de mégsem embereknek. Olyan formát gondoltam, hogy az ilyenek, a kiknek monokli van a szemén, ha akarnak, megölnék engemet úgy, mint én azt a piczi vízszín bogarat, a ki fut a könyv levelén, mikor olvasok. Én megjárok akkor is, mikor a könyvi bogárkát elnyomom és az ott vesztog marad élet nélkül. De az az úr, a kinek monoklija van, az nem ijedne meg, hogyha leszúrna vagy agyonlőne engemet. Ki tudja, mit látnak ezek, a kik monoklival mennek? Ők csak egyik szemükkel látják a világot. Én mind a két szememmel nézek, én látom az eget és én látok minden embert. Ők azért hordanak monoklit, mert ők előkelők, nekik nincs gondjuk semmire, ők büszkék és ők pofon szoktak ütni azt, a ki fixirozza őket. Olybá tűntek előttem, mint a kik egy finom és érdekes és exkluzív népfaj, vagy mi, mely külön született a többi embertől, s még egy

másvilágon összebeszéltek, hogy itt a földön majd ők monoklisan fognak járni. Volt, hogy gondoltam, talán rossz az egyik szemök, azért tesznek rá üveget? Azután mindig azt gondoltam, hogy hiszen a szegényeknek is lehet az egyik szemök hibás, mégsem raknak fel monoklit. Se száraz szabóságod nem láttam, hogy monokli van a szemén, mikor a fércelt zakkót viszi a karján, se öreg utcázseprőt nem láttam, hogy monokliban lapátolja a szemetet a kocsiúton, se nem láttam a vidéken a községek alatt, hogy egy paraszt ember monoklis szemmel villázott volna a boglya mellett, se legényt, hogy monoklisan kaszált vón a kaszállóban. Noha el is szorult a szívem, mikor monoklis gavallér mellett mentem el a járdán, nem a félelemtől, csak a nagy idegenségtől.

A monoklisok, gondoltam, azok boldogok. Azok élnek. Azoké a világ. Én nem élek. Szeretnék világot, boldogságot. Én is, én is! Szeretnék a szerkesztőségben negyedik monoklistának beállítani egy reggel, mint egy D'Artagnan!

Hát egyszer bementem az óráshoz. Adjon egy monoklit.

— Milyen monoklit, kérem?

— Milyent? Hát csak olyan kerekét?

Igen, mert hisz van négyszögletes monokli is. Láttam az orfeumban egy óriás gallérú vén francia énekest, egy nagy bokrétával énekelte a párijával együtt, egy csillogó pikkelyzetű francia kisasszonnyal együtt, emlékszem a refrainre:

Et lon lan la
La déirrette
Et lon lan la
La, déirra haha, ahhahaha.

Annak a francziának négyszögletes monoklija van, zöld rámban, szalag csüngött le róla. Az órák firtatta a szememet, közelítő vagyok-é, vagy távollátó, melyik szemem rossz, hány dioptriás üveget használok, meg mindent. Rövid küzdelem után vettem nyolcz hatosért egy recézett szélű gavallér monoklit. A mellényzsebembe vágтам, hazavittem, felpróbáltam. Nem akart megállani a szemem. A jobbszememről átvényeltem a balszememre, mert nekem egész mindegy volt, melyik szemem viselem majd. A tükör előtt tanultam a monoklit, nyújtottam a képemet, húzgáltam a szemöldökömet, kutyabálnakutyább arczokat vágтам, hogy egy-egy félperczig megtarthassam a szememen az üveget. Köhögtem henczegeve, mint egy valódi krakéler és azokban a pillanatokban, a mikor a monoklinak ott tetszett ragadni az arczomon, kéjes feszülést éreztem karom izmaiban, s forró fejet kaptam, képzeltem, hogy holnap hogy kenek képen valami pasast a Váczi-utczában, ha a legcsekélyebb okot adja rá, akár egy huszárfőhadnagyot is! Dehát a monokli elbágyadt és leesett a kezembe s megint leesett és megint és megint és megint! Kétségbe voltam esve, mint mondani szokás. A karom nehéz lett, sajgott, az arczom kimerült a rángatásoktól, roppant ideges lettem. Tragikus felvilágosítást tettem: hibás az arczom, az izomzata is rossz, a pofacsont is rossz, nem tud a monokli elhelyezkedni. Ha valami mesés piczi csákányal útad tudnék verni a szemem alatt a monoklinak! Megoperáltassam az arczom, vagy olyan monoklit vegyek én is, a melyent vigéczek viselnek, meg vén kövér háziurak, a melyeneknek a szelín rézdrót-karfa van arra, hogy a szem körül a húsból meg tudjon állani? Ah, az nem korrekt, az csalás! Elvagyok ítélve. Elomlottam az ágyon, az ágyterítón és szenvedtettem szívemet és nyöszörögtem szerencsétlen érzésemben. Végzet ez, hogy nekem nem áll meg a szememen a monokli. Soha, de soha nem tehetem a monoklim a szemembe. Elvégeztettem.

Nem mondtam le az első nap, nem, azt nem szokta az ember. Minden délután, minden éjszaka tanultam a monoklit, időmítottan magam kegyetlenül, mint egy jámbor vadállatot. Csak ha megnyálgattam a kerületét a monoklinak, csak akkor tudott egy-két perczig a szemem előtt megmaradni. Vagy ha összeszorítottam ránczosan a képe-

met és úgy tartottam erőszakosan, csak addig. Azután mindig lehullott, mint őszszel a falevél. Így ment vagy két hétig.

A mellényzsebemben hordtam ezt a hideg és lelketlen monoklit, a ki nem akart engemet meghallgatni.

Jaj, hogy jártam vele egyszer. Szégyeltem, de kivallom. Egyszer ott ögyvelegtem a Stefánián, egy fényes, meleg, fiatal nyári este. Jött szembe magában egy érdekes szőke kisasszony. Villanyűtést adott a gusztusomnak. Ohh! Beléktartam a felső mellényzsebembe, előt a monoklit, mintha nem is én lennék az a nyomorult alkalmatlan és odányomtam a szememre az üveget. Persze beszorítottam a szememet és felhúztam a számat, de kegyetlenül, különben egy pillanatig nem állott volna meg a monokli. Hévülve és vitéz módra így sasiroztam az érdekes szőkevel szembe, úgy vettem észre, ő is figyelmes lett már én rám. Megszólítottam volna s tettem volna néki stande pedante egy habarodott komplementet? Mit tudom én már. Mikor másfél lépésre voltam tőle, elszánt fejfel szép világos arczának fordultam, de abban a minutában megéreztem, hogy a monokli olvad lefelé a szememről. Hát olyan iszonyatos nyavalyás grimacset vehettem, hogy az a kisasszony egyet kaczezantott, félrekapta a fejét és félhanggal egy szót adott, de oly vig édes hanggal:

— Majom!

Hát aztán ma nem igen látni monoklit. Alig csillan-csillan. Fekete monokli szomorog, komorog az emberrel szembe sokszor, az a fekete monokli, ez már nem az a szemtelen monokli, nem az a lump, nem az a betyár, nem az a gavallér, az az úr, az a hódító, az a kalandor, az a kegyetlen, az az ifjú, könnyű és dicső, nem az az öőő no mi az öregem, parancsolj talán egy kardpárbajt?

EGY KIS TERMÉSZETIMÁDÁS.

Irta Bársony István.

Az élet prózájának hidegen okos józanjai a természetimádást afféle „se árt, se használ” rajongásnak tartják, a melyet itt-ott még fölényesen meg is mosolyognak. A pantheizmus bigottjait látják bennünk, természetimádókban. Hát igen, a mi az „imádást” illeti, az bizony a legeszményibb megbecsülést jelenti; de megnyugtathatom a legprózaibb okosokat is arra nézve, hogy jogosultabb „elfogultságot” semmi iránt sem érezhet éppen a gondolkodó ember, mint a *Természet* iránt, a mely tulajdonképen maga a mindenség; — és a mely éppen ezért tulajdonképen a legrealisabb realitás, szintiszta igazságokból és valóságokból öszerőzva.

Ezért pedig joggal lehet rajongani. Hanem

A VÁROSI SZÍNHÁZ BEJÁRATA ELŐTT, A KONGRESSZUS MEGNYITÁSÁKOR.

A TANÁCSOK KONGRESSZUSA BUDAPESTEN.

KUN BÉLA ÉS MORGARI OLASZ KOMMUNISTA VEZÉR A TANÁCSKONGRESSZUS ÜLÉSÉRE MENNEK.

az igaz, hogy ide a pusztá költői lendület még nem elég; meg is kell ismernünk az „istenünket”, hogy meggyőződéssel — és ne csak hangulattal — borulhassunk le előtte. E nélkül könnyen úgy járhat egyikünk-másikunk, mint az, a ki csak a parlagi nótázásban levélv örömet, a klasszikus zenétől ásitozik.

Az ember a nagy Természetnek bizonyára van olyan érdekes paránya, mint akár-melyik fűszál, vagy ázalag; de a kit minden aprócseprő „emberi” — és csakis emberi — jobban, vagy éppen mást kizárólag érdekel a temérdek egyéb mellett: az van olyan elfogult az én szememben, mint én az övében. Csakhogy az én érdeklődésemben a nagy Kosmos mindent átfogó burája alatt ő — az „emberimádó” — is ott van, míg ő az emberen kívül csak igen keveset lát meg s így valószínűen az embert is rosszul, mert egyoldaluan látja.

Ha meggondolom, (a mit mindnyájan tanultunk) hogy ez a mi egyetlen bölcsőnk és egyszersmind temetőnk, — mindenünk, — a szerény kis Föld, még a mi naprendszerünkben is milyen hitványka bolygó, (hisz' körülbelül vagy egymillióháromszázred-magával lenne akkora tömegű, mint a Nap, — pedig a mi Napunk is folytonosan utazik a világűrben, mint nyilvánvalóan valamely más, még nálánál is irdatlanabb ösmeretlen „álló-

csillagnak” a bolygója), akkor bizony lecsökken amúgy sem túlságos elragadtatásom az ember saját külön „nagysága” iránt. Ha az jut eszembe, hogy a költők álmodozásának tündérfátyolba takart végtelenje, a *fejűt*, olyan állócsillagok gyűléveszhada, a melyek egyik-másikáról a fény csak hétezer (7000) esztendő alatt jut el hozzánk, (pedig a fény nem túlságosan czammog, minthogy egyetlen másodperc alatt háromszázezer kilométert surran át a mindenségben), akkor bizony nem tehetek róla, hogy az egész emberiség ösmert történelmi multjáról nem sokkal tartok többet, mint arról az elhagyott madárfészekről, a melyben tavaly még eleven, csipogó, mozgalmas élet volt, az idén pedig már csak korhadó szürke gömböcskéken lig-lóg a galyak közt s a szél játéka apráink szedi szét, mint elhasznált, elhagyott, semmire sem jó lomot. Ez a mi kis bolygónk már sejteti az ő kihűlt holdacsájában a saját jövőndő sorsát; — s ha még szép néhány billió esztendő mulhatik is el, a míg belső tüzeinek utolsó vörös parazsa is fekete érczkővé hül: — de ezt megelőzőleg is csak ideig-óráig tarthat itt minden olyan élet, a melynek a feltétele a *meleg*; (nem a *hő*, mert az minusz X-száz fok is lehet); — az a *nekünk* valóságos meleg, a mely nélkül még időszerűleg is új jégkorszak semmisíthet meg Gea méhében minden létecsíráit. Bizony, mondom, — a kérészbogárnak igaza van, a mikor a maga egy napját vidám és boldog életleléssel tölti; van az az egy nap akkora idő a *végtelen* „időben”, mint az ember nyolczvan esztendeje, (jó bőven számítva) de az az egy nap legalább egyévből csupa öröm; — és soha még egyik kérészbogár a másikat meg nem ette. (De már a hangya, meg a méh, megöli a bolyába, illetve a kaptárjába tolokodó idegent; tehát védi a maga otthonát, hazáját.)

Én biz' nem tudok a magam számára nagyobb gyönyörűséget, mint ha azt a *mindent* lesegethetem, titkait fűrészhetem, a melyet Természetnek nevezünk. Már a mennyiben „titok” a nyitott könyv, a melyben csak olvasni kell tudni. Ez pedig rajtunk múlik. A gondolkodó elme elvégre eljut mindenhova, a legnagyobbbb és a legkisebbig; csak a gyarló érzékelés (a mely igazán „emberi”) teszi nehezebbé a dolgot. De egészen lehetlenné még ez sem; hisz egyik titok eloszlatása segít felderíteni a másikat, — mint a hogy egyik sinpárról a másakra robovva halad a vonat ezer meg ezer kilométereket. Tele van ez a studium folytonos meglepetésekkel, mint a legizgalmasabb regény, a melynek azonban a legizgalmasabb és semmiben sem csak elképzelt eseményei vannak. Azt a mélyesleges bölcsességet, a mely mint lelki levegő árad itt minden zugból: a pusztán

csak emberre kiterjeszkedő bölcsesség az ő egyoldalú mivoltában utól nem érheti. Hisz éppen az van itt, — mondom, — a mit az ember örökké lámpával keres; de a mi mellett annyiszor megyen el zavaros látásával: a hamisított örök igazság. Az abszolút igazság; a melyet nem lehet czáfólni, hanem tudomásul kell venni. A melyhez tehát alkalmazkodni kell; nem a rabszolgai tehetetlenségével, hanem a változhatatlan természeti törvények megértésével és okos felhasználásával. A természet türelmes és jószákos tanítónk; csak nem kell erőnk-erejével fejfelj menünk az ő megdönthetetlen falának: igazságainak. Ezek az igazságok oly következetesek, olyan bizonyosok, hogy ugyanazt nem kell kétszer külön másképen megtanulnunk, ha egyszer már tudjuk.

De a Természet örökös részében soha semmi sem áll meg egészen és így nem lehet mozdulatlan, nem lehet változatlan; éppen csak azok a törvények változatlanok, a melyek minden alakulást szabályoznak. Ezt megérteni, ehhez közeledni: felséges öröm és mindennél nagyobb elégtétel. Csakhogy ezért: oda kell ám mennie, a hol az igazságok szinte magoktól bontakoznak ki a szemünk előtt, — a szabad természetbe. Erdőn-mezőn, pusztákon-nádásokon, tavakon, avagy sodróvizeken, síkságon és magashegységeken; ha lehet, fel a felhők közé; meg le a föld gyomrára, Vulkán apó izzó kohójáig. Egyszóval: a mindenségbe, a melynek az egésze tele van a mi boldogulásunk és boldogságunk alapjaival, ha meg bírjuk azokat érteni és a magunk számára értékesíteni is tudjuk.

Ezeknek az ösztönöknek bennünk kellene lennie már legszembetűnőbb korunkban; ezeket belénk kellene tehát nevelni, testi-lelki erőnk legnagyobb fejlesztéseképpen. Az egészséget jelenti ez a szívünk számára éppúgy, mint az elménk kibontakozó szárnyalásaiban.

De hogy mennyire hiányzik a természet ösmere a legtöbb emberből, azt szinte

GARBAI ELNÖKÖL.

röstelnivalóan láthatjuk a „művelt“, „tanult“ társadalomban is, a melynek sok szereplő tagja illőbbnek tartotta még a legközelebbi múltban, hogy valamelyik divatos színészről apró szerepléséről tájékozva legyen, mint azt, hogy többet is tudjon például a búzáról, mint hogy kenyeret sütnék belőle.

Egy fiatal ügyvéddel kocsiztam egyszer az Alföldön, tavasszal, a mikor legbujábbban zöldelt a vetés. Hogy nem tudta szegény, melyik a búza, melyik a rozs, az hagyján. De a mikor megmondtam neki a kérdésére, hogy ez itt búzavetés, felkiáltott: akkor lehet ez szép, a mikor virágzik! Mert ő a kék „búzavirágot“ hitte a búza virágának. Egy öreg erdőszőlő kérdeztem egyszer a Bakonyban, hogy miféle virág ez itt a víz partján; hűmmögött s így felelt: „ez csak olyan növény“. (Szórol-szóra. Sapienti sat est.)

Hány „tudós“ ember van, a ki a természet ölen mindössze zöldet lát (a mikor tudni-illik nyaral); a ki a vereben kívül egy madárról sem tudja bizonyossággal, hogy az kicsoda. De gazdaember is hány van, a kinek minden nagyobb ragadozó madár: sas; minden kisebbfajta pedig: vércse. — Punktum.

Mit ér az, ha a diák bemagol annak idején nagy keservesen egy sereg természetrajzi állat- meg növény latinnevet és kínlódik az anatómiával s a teljesen csak szakembernek szükséges, de a laikus számára csak elfelejtteni jó száraz adatokkal; — ellenben ha a virágos mezőre, vagy az annyit áhitott erdőbe vetődik, nem ösmer ott rá egy-két nagyon is közönséges fán, bokron, virágon, rovaron és madáron kívül a többi kilenczvenre; sőt kárát-hasznát még annak a kevésnek sem tudja.

Ha én természetrajzot tanítottam volna, mindent, a mit csak lehet, biológiai (életani) alapon magában a szabad természetben magyaráztam volna meg a diákjaimnak. Már márcziustól kezdve ki-kivitem volna őket akárhova, a hol a természet él és a mit ott láttak volna, azzal mindennel megösmérkedtek volna, soha el nem felejtve többet, hogy milyen isteni zsendüléssel kezdődik a tavasz és milyenek, melyek az első sietve előbúvó legüdebb füvek és virágok; hol szeretnek azok teremni, s mire valók leginkább, — melyik madár „ki“, t. i. minő az egyénisége, a szokása, (akár azt is mondhatnám, hogy: az erkölce), elvesse a hangját, sőt még a röplése mozdulatait is, hogy már arról ráösmerhessen a levegőben, a mikor elvillan előtte. Az egész esztendőn így végigsétálva, észre sem vettük volna, hogy nini: mindent megtanultunk nagyjából; legalább is annyira, hogy a kinek azután kedve és rátermettsége van, az, érdeklődéssel már eltelve, magában is folytathassa a továbbtanulását leghitelesebb módszerével az egyéni megfigyelések.

Utunk a természetben mindig és mindenütt dűsgazdag életjelenségek közt vezet, néha tündéri tájakon. A ki ezt az utat járja, az meg is ösmeri; akkor pedig a végnek hirdett elmúlást is vigasztalóbbnak látja; hisz folyvást éreznie kell a meg-megújuló életet, amelyé a jövő. Vagy nem folytatódom-e abban a virágban, a mely fölöttem abból a hantból él, a mely belőlem lett?...

A legcsekélyebb levegőáramlás, a legkisebb hőváltozás, a légkör páratartalmának parányi módosulása a fény, a homály, a sugárzások látható vagy láthatatlan folyamatai, a már említett örök rezgés, a mely benne él a hangban, a színben, a villamosságban, a delejességben: ez mind megannyi szakadatlanul működő-dolgozó erő, a mely bármily nekünk pillanatnyilag észrevehetetlen sorozattal kapcsolódik is egymáshoz, mégis bizonyosabban megmozdítja az égbenyúló hegy-óriásokat, mint akár a földrengés, mert folytonosan koptatja, örli, élenyíti, anyagának összetételében változtatja; sodorja a mai alakból és vegyületből való megmáslás felé; a nélkül, hogy a legkisebb parány is kárba vessze és megsemmisülne e közben.

A szem csak néz; — de a lélek, az értelem, az lát. Mily szánandók azok, a kik csak nézni tudnak. Mennyi gyönyörűségtől vannak megfosztva, ép szemmel is — vakon! — Milyen másképp ítél a látószem, a melynek a gondolatok távlataiba is van betekintése.

A vegetáriánus azt hiszi, hogy ő mennyire „humánusabb“, mert nem öl állatot a gyomra kedvéért. De arra nem gondol, hogy a salátáján mennyi piczike bogár élt, a melyet ő neki el kellett pusztítania, hogy azzal a salátával maga lakhassék jól; — pedig: egy élet = egy élet; akár akkora testben van, a milyen az elefánt, akár csak nagyító üvegen át láthatjuk meg.

A fecske ártatlan, hasznos kis madár a köztudatban, s a mi a hasznosságát illeti,

MORGARI ELVTÁRS,
AZ OLASZ KOMMUNISTÁK KÜLDÖTTJE.

emberi érdekeink szerint méltán tartjuk annak. De mennyivel „vérengzőbb“, gyilkosabb a fecske, mint a legvérszomjasabb sólyom! Hisz a sólyomnak elég, ha mindennap levág egy-két nekivaló zsákmányt, — míg a fecske ezernyi életet semmisít meg naponkint; hisz minden általa elfogott rovar, légy, szúnyog, megannyi élőlény, a melynek kedves a maga egyetlen élete.

Egy barátommal sétáltunk egyszer korán reggel egy vidéki szép kertben. El volt ragadtatva a ragyogó égtől, a harmatos virágoktól; az illatot hintő szelőtől, a felhők játékától; — mindentől, a mit megbírt látni és értékelni tudott. „Igazi természetrajongó“ volt. Egyszer véletlenül lenézett a porondos útra s feltűnt ott neki valami. Kis, igen keskeny barázdá húzódtott keresztül az úton, s mellette parányi tenyérnyomok

látzóttak. Mi lehet ez?!... Megmagyaráztam neki: Itt az éjjel tragédia folyt le. Ez a szalmaszálkeskenységű barázdá egy éjjeli pille útja; valamely favágó pillé, a mely nagyon rosszul, vagy sehogysem röpi, hanem mászva-menne sétál át egyik fáról a másikra, s a szárnyát rezgetve vitorlázik arrább-arrább a földön; a míg — és most következik a tragédia, — a míg élébe nem kerül a végzete, egy varangyos béka alakjában. Ezek a piczi tenyérnyomok a béka nyomai. Itt vége a kanyargós barázdának. A béka itt elfogta a pillét. Az erősebb megette a gyöngébet.

Arrább egy vén almafa tövében vörös-rozsdaszerű portörmeléket vesz észre a barátom. „Hát ez mi lehet?...“ „Nézz csak végig a fa törzsén abban az irányban, a hol alant a rozsdapor van; találsz valahol egy kis lyukat, a honnan ez a por kihullott és hullik esetleg most is; mert odabent dolgozik valaki.“ „Ihol a lyuk ni!...“ „Most menjünk a méhesbe horgos drótért, a milyen mindig van ott készletben ilyen célra.“

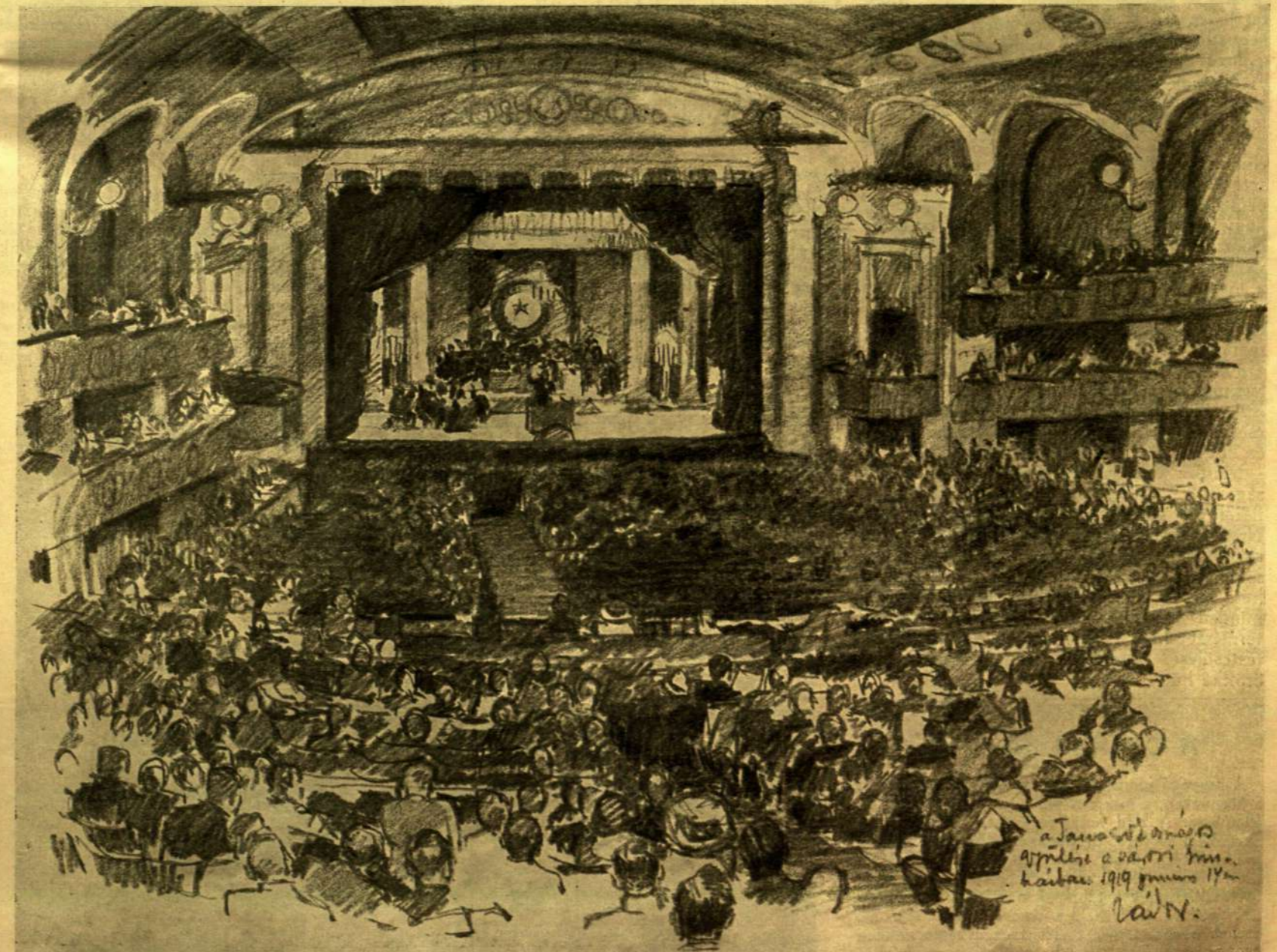
Elhozzuk a drótot; bedugom a kis lyukba jó mélyen; puhát érzek, megforgatom, kihúrom. Rajta lóg egy csunya nagy pondró, a faféreg, a mely egymaga meg bír ölni egy fát, úgy átrága. Most ezt a kis lyukat ki kell vágni; az öblös belsőseket be kell kenni fagyógyító kátránykenőccsel; a seb lassankint szépen beforrad; — a fa tovább él, díszlik, — meg van mentve. Pedig a pusztulás küszöbén volt...

Sohasem fogy el előlünk odakint a látni, megfigyelni, tanulni való. S a mikor már mindent magunkba szívunk, a mi csak belénk fér, akkor az otthonosság végtelenül kedves kényelme, biztossága lesz a jutalmunk fáradozásunkért. Csak annál nagyobb kedvvel folytathatjuk ott, a hol elhagytuk, a saját otthonunkkal való szakadatlan megösmérkedést.

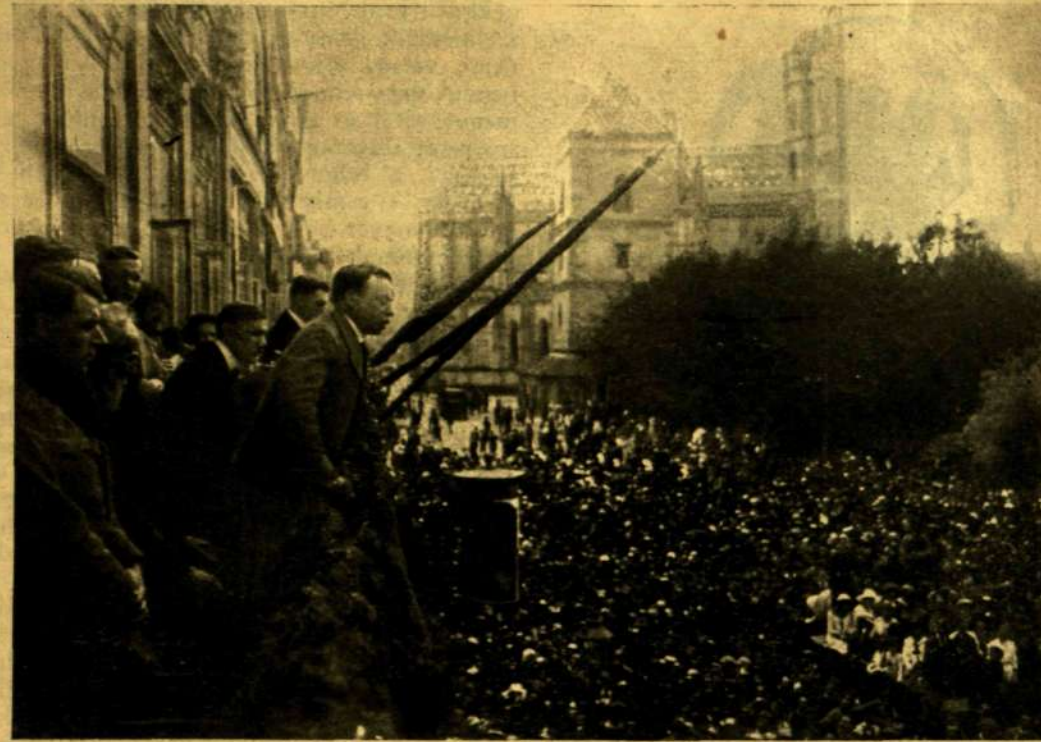
1. Bokányi. — 2. Vanczák. — 3. Brandsteinné. — 4. Vantus. — 5. A párttagok. — 6. Vincze Sándorné beszél.

ZÁDOR ISTVÁN RAJZAI A SZOCIALISTA-KOMMUNISTA PÁRT GYÜLÉSÉRŐL.

A TANÁCSOK ORSZÁGOS GYÜLÉSÉNEK ÜNNEPI MEGNYÍTÁSA A VÁROSI SZINHÁZBAN 1919 JUNIUS 14-ÉN. — Zádor István rajzai.

(A színpadon az elnökség és a kormány tagjai.)

KUN BÉLA BESZÉDET TART A KASSAI DOM-TÉREN A VÁROSHÁZA ERKÉLYÉRŐL.

Itt és ilyenkor nem kísérik az embert rossz, csúf, önző, másoknak kárát rejtő gondolatok. A kísértő ördög nemcsak a tömjénfüstől szokik, — a legenda szerint, — hanem a felvilágosító és nevelő természetkultusz tájékairól is.

Ezek a tájakon minden a természet nagy háztartásának az egyensúlyban tartására van berendezve; még ott is, a hol emberi célok szerint alakult gondolkodás ennek éppen ellenkezőjét állapítaná meg. Hisz' mindent, a mit a természet alkotott, ő maga segít tovább az életrelvalóság érdekei szerint. Megtartja az erőset, az egészségeset, s látszólag kegyetlenül és ridegen elejti a beteget és gyöngét; de az utód érdekében így van jól és bölcsen; pedig a mulandó életet csak az erős, egészséges folytatódások tarthatják fenn a méltó utódokban.

Itt mindig annak van igaza, a melyik élni akar és élni tud. A keményizmű, szívósínu szarvas bizony nem valami finom delikátpescénye — nekem. De a szarvasnak az jó, hogy ő olyan, a milyen, — mert ezzel az izomzattal s ezekkel a drótinakkal biztosan vágat olyan sziklák hegyoldalán, a hol én a harmadik ugrással elvágódnam s a nyakamat törném; sőt a hol még a veszedelmes ragadozófajta sem bír a nyomában maradni. Vagy a giliszta nem eszményi erő-e, a mikor keresztül eszi magát a földrétegeken, legpuhább puhány léte? ... Lehet-e mindent végig úgy kitanulni, hogy új meg új csoda ne akadjon elének, örökös izgatásaival és edzésével a tanulás vágyának?

Mind ez a természetét rajongók legkiváltóságosabb öröme, mulatsága, üdülése; — fiatalítója testben is, hát még lélekben... Nem irigylandó-e: nyolczvan évvel éppoly rajongónak maradni meg, mint húsz éves szívvel szerelmesnek lenni?! Csakhogy a húszéves szívek szerelmét nevetik az istenek minden esküvésőkkel egyetemben. Míg a természet híve a hűség apoteozisának megtestesülése. Esményéhez a sírig, tehát örökké hű.

A CSEHEK KASSÁN.

A ragyogó júniusi nap aranyugrait szórta szét a környéken, a mikor a különvont berobogott az állomásra. A zöld fenyőlombokkal, piros selyemzászlókkal és vörös drapériával feldisztett állomáson egy kézzel írott tábla áll ezzel a felirással: „Isten hozott“ és alatta a sebtiben odamázolt név: „Kassa“. Ennek a táblának a másik oldalán még „Kosice“ van felírva, így neveztek el a megszülő csehek a várost. Most eltűnt ez a tábla minden szomorú emlékével annak az öt keserves hónapnak, a miről megkönnyebbült szívvel beszélnek a kassaiak.

A cseh megszállás első napjaiban a város képe

nyugodt és csendes. A lakosság higgadtan és fegyelmetlenül viselkedik, inkább nem mennek ki az utcára, semhogy okot adjanak a rendezetlenségre. A cseh lövészedre fegyveres őrszolgák járják a városban, de a néptelen utcákon nem igen akad dolguk. A belváros rendjét nem zavarja semmi, a külvárosban azonban fosztogatnak a cseh katonák, a magánlakásokba is behatolnak, a hol fegyverkeresés ürügye alatt rabolják el a holmikat. Január elsején jelentek meg az első cseh szövegű plakátok az utcán, természetesen nagy feltűnést kelteve. Igen sokan seregtettek körülöttük és megtörtént, hogy túlhevés emberek a plakátokat letépték. A megszállás második napján két cseh tiszt a színházban megjelent, a hol kijelentették a igazgatóknak, hogy a hét két napján totnyelvű előadást fognak rendezni.

Általában rend és nyugalom van a városban. A csehek elrendelik az alkoholtilalmat és hozzálatnak a berendezkedéshez. Az élelmiszerellátás körül zavarok vannak ugyan, nincs liszt, cukor és petróleum, de a csehek mindent megígérnek és egyelőre a maguk részére a város élelmiszerkészletéből semmit nem foglalnak le, semmit nem vesznek el.

Schöbl ezredes, a cseh-szlovák haderők kassai parancsnoka, január ötödikén felhívást intézett Kassa város polgáraihoz, a melyben azt mondja, hogy a világtörténelmek törvényszéke úgy döntött, hogy Kassa a cseh-szlovák állam egyik alkotó eleme és az is fog maradni. Ők békét és rendet hoznak a városba, de megkívánják, hogy a városban is tökéletes legyen a rend. Addig is, míg a további rendeletek meg nem jelennek, a városban tiltja az összes gyűléseket és egyúttal valamennyi

FEHÉRRUHÁS LEÁNYOK VIRÁGCSOKORRAL FOGADJÁK GARBAI SÁNDORT KASSA FÜTJÁN.

A TANÁCSKORMÁNY A FELSZABADÍTOTT KASSÁN.

Kassán kiadott lapnak a megjelenését beszűnteti. A cseh-szlovák állam hí polgáraitól megkívánja, hogy házaikat a cseh-szlovák állam nemzeti zászlóval lobogózzák föl.

Szomorúan és leverten olvasták a felhívást a kassaiak, a katonaság állandóan razzáikat tartott a renitensek ellen és közben megalakult a szlovák nemzeti tanács és „Slovensky Noviny“ czimen cseh lapot akarnak indítani.

Szerencsére megérkeznek Kassára az olaszok Rossi tábornokkal s öttagú vezérkarával, a kik hamarosan átlátják a helyzetet és enyhítik a csehek szigorú intézkedéseit. Srobár tót miniszter is megérkezik január 12-én a városba és ezen a napon hivatalosan bekebelezik Kassát a cseh-szlovák köztársaságba.

Közben az élelmiszerhiány folyton nő, a városban ez csak fokozza az elégedetlenséget, a lisztadagokat nagyon redukálni kell és az olaszok mindent megígérnek, hogy javítsák az elégedetlenséget. Január 21-én volt az első szlovák népgyűlés Kassán, a hol az ünnepek közepén egy sípító gyerek hang elkiáltotta magát: Eljen a magyar köztársaság! A gyűlés rendje egyszerre felbomlott, mindenki a közbekialtót kereste, a kit véresre vertek. Még aznap a nemzetiszínű kokárda viselését is megtiltják és egy fiatal leányt, a ki nem hajlandó piros-fehér-zöld szalagját a hajából kivenni, főbélővel fenyegetnek s csak a szülei és hozzátartozói rábeszélésére irt alá a derék kisasszony egy nyilatkozatot, a melyben kiskorúságával és megdölgöttségével indokolja cselekedetét.

Közben nagy szorgalommal folyik a város cseh-szlovákítás. A magyar bankjegyeket lebélyegzik cseh-szlovák bélyeggel. Rizst és iparcikkeket hoznak Prágából a városba, leszállítják az élelmiszerárakat és minden módon azon vannak, hogy a tőlük folyton idegenkedő lakosságot megnyerjék maguknak. Este azért állandóan razzáznak, a mi ellen a polgárság tiltakozni próbál, de hasztalanul. Közben titokban készülődnek a kassai magyarok márczius tizenötödikének megünneplésére. Sekac János zsupán azonban már jóelőre betiltja az ünneplést. Márczius tizenötödikén aggódva, félelemmel, elzárva a világtól, hírek nélkül és szomorúan áldoznak a kassai magyarok a szabadságharc emlékének és mikor ők nem ünnepehetnek nyilvánosan, a megszálló csehek nagy czéző és parádé közben lefejezik a kassai honvédszobrot, nyilvánosan gyalázzák a magyarokat az utcán és rövidesen megtörténik az első véres összeütközés, a melynek két asszony az áldozata és egy cseh katona. A megromlott honvédszobornál lelkes magyarok a Himnuszot kezdték énekelni, hogy ily módon tanúságot tegyenek hazafiúi érzésükről és tüntessenek a cseh-szlovákok ellen. A csehek sortűzzel válaszoltak erre.

Most már pattanásig feszült a húr, minden naposak az egyenetlenkedések és apró összeütközések, a nyomor, különösen a nép között folyton nagyobb és nagyobb lesz és a város polgársága sérelmeinek tolmácsolására Srobár tót miniszterhez fordul. Az árak hallatlanul magasak, a lakás-ingóság óriási, a munkásokat állandóan támadják, mindenki belsevikit látunk és az üldözések, le-tartóztatások nem akarnak megszűnni.

Kassaiak ma már borzadva mesélnek arról, a mi ezekben a rémséges napokban történt. A munkanélküliség folyton nő. A megszállás óta a viszonyok semmivel sem javultak, sőt inkább

rosszabbodtak. A nyomorról, az inségről szomorú képet kapunk, mikor azt halljuk, hogy egy jobb napokat látott nyugdíjas tisztviselő, a kit a háború egyetlen fiától és eltartótól fosztott meg, öreg feleségével a szegényházba való felvételét kérte. Egy magánmérnök, a ki tehető, vagyonos ember volt és most Kassa városánál mint mérnök dolgozott, de az üzemek szünetelése miatt nem kapott munkát, annyira nélkülözött, hogy az éhségtől összeesett és kórházba kellett szállítani.

A magyar tanácsköztársaságról lehetetlen és borzalmas híreket terjesztenek a csehek a kassaiak között. Rémséges színekben festik le a budapesti állapotokat, pedig a rémes és borzasztó állapotok ott vannak Kassán, a hol annyira mentek a munkás-ság üldözésében, hogy június 4-én a városparancsnok rendelkezése alapján két szöggári munkást, névszerint Tirpák Béla tizenöt és Stepper József huszonnyolc éves szegény, dolgozó embereket, akik megjegyzéseket mertek tenni a fennálló katonai hatalomra: öntudatos, lelkes magartásukért halállal kellett fizetniük.

Akkor már győzelmesen nyomult előre a felszabadító proletár hadsereg. Miskolcra már a miénk volt és csapataink gyors iramban közeledtek Kassa felé. A csehek rettenetes félelmükben először tuszokat szednek a városban, később ezeknek egy részét kibocsátják, de nagyrészüket, mikor elfutottak, magukkal vitték Theresienstadtba, a hol internálták őket.

Május 31-én Rossi tábornok elbúcsúzott a várostól. Ez volt az első jele a felszabadulásnak, most lélegzettek fel először a szerencsétlen elnyomottak, de még csak titokban, a mikor senki nem látta. És boldogan, leplezett örömmel látták a fejvesztet kapkodó és csomogoló cseheket a kassaiak s szívrepesve várták a pillanatot, a mikor az utolsó martalóc is hátra fordít a városnak. Pedig ezek voltak a legrettenetesebb napok, ezek voltak a legremségesebb éjszakák, nem lehet arról eleget mesélni, mennyi kegyetlenséget, gonoszított, rablást és gyilkolást követtek el a vesztüket érző cseh-szlovák csapatok az utolsó órákban.

A végsőkig elkeseredett hangulatot június 7-én boldog és csudásan meleg, józérés váltotta fel, a mikor Kassa városába bevonult a győzelmes Vörös Hadsereg. A lapok előző nap külön kiadásban jelentek meg, gyáva félelmükben észre sem vették ezt a megszállót. Kapkodásukban észre sem vették, mikor már készültek a lobogók, mikor már koszorúba fonták a sok tavaszi virágot és mikor már diadalpompára készül az egész lakosság, hogy a felszabadító katonákat üdvözölje.

Leírhatatlanul lelkes és felejthetetlen volt a hangulat, a melyvel dicső harcosainkat a kassaiak ünnepelték. Örömmámorban úszott az egész város. Az első bevonuló lovas járőrök lehúzták a lóról, virágcsóval és csókokkal borították el a katonákat, minden ház egy vendéglő volt, boldog volt, a ki becipelhetett lakásába egy vörös katonát, boldog, a ki megszoríthatja a kezüket, megsimogathatta poros köpenyüket. Nem lehet ezt a hangulatot leírni, ezt látni kell. Hullámzik az utca az ujjongó embertömegtől, kora reggeltől késő estig, és észak felé rémülten szaladnak a rablók, a mikor örömmüjgőss közepette győztesen, dölcegen, felkészülten, szervezeten, muzsikás vizasztaló drága magyar énekszóval eljöttek a felszabadítók a rabságba vert, leigázott városba.

Lestyán Sándor.

A BUDAPESTI KIKÜLDÖTTÉK ÉS NÉPBIZTOSOK ÜNNEPÉLYES BEVONULÁSA KASSÁRA.

A menetet megnyitó vörös katonák csapata.

VILÁGOSSÁG.

Regény. (Folytatás.)

Irta HENRY BARBUSSE.

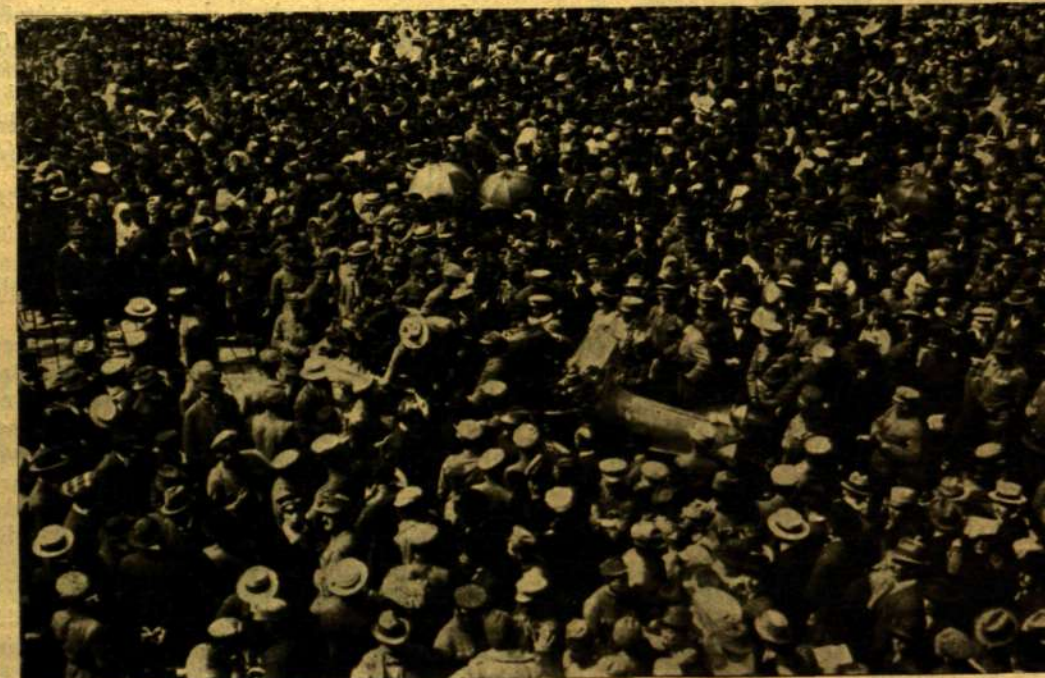
Gyakran azt mondja, a mikor egész másról van szó:

— Ah, ha gyermekünk volna, minden másképp menne.

Elhanyagolom magamat, valami lustaságból, a mely ellen nincs okom küzdeni. Néha az asztalnál, mikor magunk vagyunk, kétes tisztaságú a kezem. Napról-napra, hónapról-hónapra halogatom, hogy elmenjek a fogorvoshoz, hagyom, hadd odvasodjanak meg a fogaim.

Marie nem mutat soha féltékenységet, még gyanút sem személyes kalandjaimmal szemben. Bizalma csaknem túlzott. Ő nem elég éleslátású vagy én nem vagyok neki nagyon fontos s én haragszom rá ezért az apathiáért.

Most olyan asszonyokat látok magam körül, a kik túlságos fiatalok arra, hogy szeressenek. A leginkább végérvényes akadály: a kor-különbség kezd elválasztani a szerelemre való nőktől. És mégse vagyok elfásva

A NÉPBIZTOSOK MEGÉRKEZÉSE A DOM-TÉREN TARTOTT NÉPGYŰLÉSRE.

A TANÁCSKORMÁNY TAGJAI A FELSZABADÍTOTT KASSÁN.

szerelm dolgában és az ifjúság felé hajlok. Marthe, a kis sógorom azt mondta nekem egy nap: „maga öreg“. Ez a gyermekem ítélet, a melyet egy tizenöt éves gyermek engedett meg magának egy harminczöt éves férfival szemben, első értelme a végzetnek, az első szomorú nap, a mely a nyár közepén jelenti, hogy tél lesz.

Egy este belépve a szobába homályosan láttam, hogy Marie álmódzik az ablaknál ülve. Jöttömre fölállott. Marthe volt! Az égi fény, halványan, mint a szürkület, megsápasztotta a fiatal lány aranyos haját és egy redő látszatává tette a mosoly nyomát az arcán: a reflexek játéka kegyetlenül meglágyította a nyakát és meghervasztotta az arcát és a szemé nedves volt az ásitástól, a mi néhány másodpercze megveresítette és elformálanította a szemhéjait.

A két nővér hasonlósága kínosan hatott rám. Ez a kis Marthe, a milyen pompás és bájosan színezett a fénylő szemével, rózsás és meleg arccsokájával és izletes szájjával ez a széles csipőjű süldő leány, a kinek lábikrái kikerekedtek félrövid szoknyája alatt, megható képét mutatja nekem annak, a mi Marie volt. A rettentő reveláció egy neme ez. Valóban, Marthe jobban hasonlít a mai Marienál ahhoz a Mariehoz, a kit valamikor szerettem, ahhoz, a ki az ismeretlenből jött s a kit egy este láttam a rózsabokor alatt a padon ülve, hallgatagon és megvilágítottan, szemben a szerelemmel.

Nagy erőfeszítembe került, hogy ne próbáljak szegényül és hasztalanul közeledni Marthehez: a lehetetlen álom, az álmok álma! Van egy kis szerelmi játék egy fiúval, a ki még alig serdült ifjává, kissé nevetéses s a kit néha látok, a mint félreugrik tőle s egy napon azért énekelt olyan sokat akarata ellenére, mert egy kis vetélytársnője beteg volt. Olyan idegen vagyok növekvő leányi diadalának és álmódzásainak, mintha ellenség lennék rá nézve. Egy reggel, mikor nevetve ugrált virágokkal koszorúzva az ajtó küszöbén, úgy tűnt föl nekem, mint egy más világból való teremtés.

Egy téli napon, mikor Marie nem volt odahaza, írásaim rendezgetése közben találtam egy levelet, melyet valamikor írtam és nem küldtem el annak, a kinek szánva volt. A tűzbe dobtam ezt a hiábavaló dokumentumot. Este, mikor Marie hazajött, leült a kandalló elé szárítokozni s felszította a tüzet az alkonyati szobában s a csak részben elégett levél újra meggyulladt. Egyszerre elvillant az estében egy darabka papír az én

A MOST LELEPLEZETT MARX EMLÉKTÁBLÁ A MARX-LAKTANYA FALÁN.

írásának egy darabkájával: úgy szeretlek, a hogy te szeretsz engem.

És olyan nyilvánvaló volt ez a sötétben lángoló felírás, hogy hiábavaló vesződség lett volna a magyarázatát megkísérlni.

Nem bírtunk beszélni, egymásra sem tudtunk nézni. A gondolat fatális közösségében, a mely erőt vett rajtunk, elfordultunk egymástól, akárhogy árnyékba voltunk is burkolva. Menekültünk az igazság elől. Ezek között a fontos körülmények között idegenek lettünk egymásra nézve, mert sohasem mélyültünk el egymásban. Itt a földön az ember többé kevésbé el van különülve a többiek-től, de hatalmasan el van távolodva a hozzátartozóitól.

Mind e dolgok után egykori életemben rossz is volt, jó is. Bizonyára nem vagyok olyan boldogtalan, mint a kik egy gyász vagy lelkiismeretfurdalás vérző sebét hordják, de olyan boldog sem vagyok, mint a hogy az elmúlt időkben reméltem, hogy leszek életemben. Ah, a férfiak szerelme és a nők szépsége nagyon is múlandó a világon és mégis, nem csupán ezért élünk mi és élnek ők. Azt lehetne mondani, hogy a szerelmem, ez az oly tiszta dolog, az egyedül, a miért az élet megérdemli, hogy végig szenvedjük, bűn, mert előbb vagy utóbb mindig megbüntetik. Nem értem. Mind szegény emberek vagyunk és mindenféle körülöttünk, a gesztusainkban, a falaink között, az óráinkban van valami fojtogató középserűség. A végzettségű szürke.

Közben a személyes helyzetem megállapodott és fokozatosan meggyarapodott. Havonként háromszázhatvan frankot keresek a gyárban és ezenkívül a jutalékból is van részem, körülbelül ötven frank havonként. Már másfél év óta nem a kis üvegfalas irodában tengődöm, a hol Mielvaque úr jutott, rangban előlépve, a helyembe. Megesik, hogy ezt mondják nekem: „őnnnek szerencséje van!” Ime, a ki egykor annyi embert irigyeltem, most engem irigyelnek. Ezen kezdetben elcsodálkozom, aztán huzzászokom.

Ujra fölelevenítettem politikai terveimet, de ezúttal észszerű és normális terv szerint jártam el. Jelölve vagyok Crillon utódjává a községi tanácsba. Előbb-utóbb kétségtelesen el fogom érni ezt a célt. Kezdek valaki lenni a dolgok erejénél fogva, a nélkül, hogy észrevenném, a nélkül, hogy körülöttem bárki is különösebben érdeklődne irántam.

Most már életem egy egész szaka elmúlt. Ha néha elgondolkozom rajta, meg vagyok lepelve, milyen hosszú idő telt el, mekkora a száma a meghalt napoknak és éveknél. Gyorsan ment ez és a nélkül, hogy máskülönben sokat változtam volna és elfordulok ettől a reális és egyúttal természetfölötti viziótól. Mindazáltal, akaratom ellenére a jövőm lerajzolódik előttem, kiépül. A jövőm hasonló lesz a múltamhoz; máris hasonlít hozzá. Látom egész életemet, egyik végétől a másikig, mindent, a mi vagyok, mindent, a mi leandek.

A kiáltó.

Az 1913-iki nagy hadgyakorlatok alkalmával Viviers fontos operációk középpontja volt. Az egész vidék megeléknült a kék és vörös hemzsegéstől és a katonás élénkségtől. Csak Brisbille feketített be mindent rendszeresen. A gesztenyefák dombjának tetejéről, a hol egy sztratégiai mozdulatot szemlélünk, az újjával mutatott a katonai hemzsegésre.

Ugyan mihez hasonlíthatnak a hadgyakorlatok? Meg kell veszni a nevetéstől! A piros sapkások kiásták az árkokat és a fehérzalagos sapkások betemették. Tedd félre a haditanácsot és kész a gyerekjáték.

Ez a háború! — magyarázta egy befolyásos katonai újságíró, a ki itt járt. Aztán az oroszokról beszélt az újságíró a beavatott ember hangján.

— Az oroszok... — keveredett a beszédbe Brisbille, — majd ha ők megcsinálják a köztársaságot...

— Együgyű ember ez, — mondta mosolyogva az újságíró. Az alkoholista újra felült vesszőparipájára. — Háború vagy nem háború, ez nem bozondóság. És nézzék, nézzék csak, ezek a vörös nadrágok, melyek kilométerekre ellátásznak.

Azt kellene hinni, hogy egyenesen arra valók, hogy megöljék a katonát, azért öltöztetik ilyen hasznavehetetlen színbe.

— Megváltoztatni a mi kis katonánk piros nadrágját! — mondta egy hölgy, nem bírva megállni, hogy közbe ne szóljon — nincs ok a világon, a mely e mellett szól, ez lehetlenség! Soha nem egyeznének bele! Föl-lázadnának!

— Ugyan, — szolt egy fiatal katonatiszt. — Lemondanánk mindnyájan! Különb is a piros nadrág nem olyan veszedelem, a mint hiszik. Ha olyan messzire ellátászik, ezt észrevette a főparancsnokságunk is és megfelelőleg intézkedett, legalább a tábori egyenruha dolgában — meg hagyva a parádés ruhát.

— A revanche napján — fejezte be a vitát egy őrmester, reszkető rosszalással nézve Brisbille, — a revanche napján ott leszünk, hogy magukat megvédjük.

Brisbille csak dűnyögött valami választ, mert az őrmester egy mérges természetű atléta volt. Különösen, ha társaság volt jelen.

A kastélyban egy vezérkar volt elszállásolva. Ez alkalommal vadászkatákat rendeztek a földesúri birtokon és a meghívottak processziót látta az ember vonulni. A generálisok és főurak között ragyogott egy osztrák herceg, egy vérbeli herceg, a ki a góthai almanach nagy neveinek egyikét viselte és a ki hivatalosan jött Franciaországba, hogy megszemlélje az operációkat.

A báróné csaknem császári vendégének jelenléte a történelmi ideál nagy benyomását tette a vidékre. Ujra meg újra mondogatták a nevet. Mutogatták az ablakait a kastély főhomlokzatán. Boldognak érezték magukat, ha látták felgördülni a függőnyt. Sok szegény család elindult este hazuról, hogy álldogallasson a falnál, a mely mögött a herceg lakott.

Marie és én kétszer láttuk őt. Egy este, ebéd után, úgy került útunkba, mint akármelyik közönséges járókelő. Egyedül ment. Áthatolhatatlan szürkeségbe volt burkolva. Egészen egyedül járt. Nemez kalpagján rövid toll volt. Fajának karakterisztikus vonásai voltak rajta; hosszú, hajlott orr, hátraálló homlok. Mikor elment mellettünk, Marie és én, kicsé elkáprázva mondtuk: — Sas!...

Ujra láttuk őt egy parforce-vadászat végén. Egy szarvast kergettek a morteuilin erdőben. A hallali és a zsákmány a park egy tisztásán volt, a kerítés falának közelében. A báróné, a ki mindig gondolt a lakosságára, elrendelte, hogy ki kell nyitni a kis kaput, a mely az uradalom e részére nyílt, hogy a közönség részt vehessen a látványosságban.

Uri látványosság volt. Azok a helyek, a hol voltunk, mikor elhagytuk a napfényes mezőt és bementünk a kapun, a sötétzöld bokroknak korlátlan körét alkották az ősrégi erdő szélén. Kezdetben csak a méltóságteljes hegycsúcsokat, az erdő hegyszéleit lehetett észrevenni, a melyek minden oldalról fölébe emelkedtek a tisztásnak és zöldes félhomályba furdtek.

A természetnek e grandiózus ünnepélyességében, lent a fű, a moha és a rőzse között hullámozott, megkicsinyedve egy ragyogó csapat a szarvas kivégzésére való utolsó készülődésekben.

Az állat a földön térdelt, lesújtva, megkisebbedve. Az emberek tolongtak és a szemek a többiek feje és vállá fölött tévedeztek, hogy lássák. Meg lehetett látni agancsainak szürke bokrozatát, kilógó hosszú nyelvét és szívének roppant dobogását, a mely keresztülhatott fáradt testén. Hozzásimulva egy kis szarvasbőrjű vértett bőségesen sebéttől, mint valami csorgó forrás.

Köröskörül több körben volt elrendezve a látványosság. A hajtók sorba állva, piros kiáltó hangot vittek bele a zöld és rozsdásfűt atmoszférába. A vadászok, férfiak és nők, cizinórvörös kabátban és fekete szipkában, valamennyien leszállva a lórlól, gyülekeztek. Odább a nyerges és a hintókba fogott lovak fújtattak, zörgöttek szíjaikat és csörgöttek

fémszerszámjaikat. A kíváncsiak tömege, tiszteletteljes távolban tartva a vadász-pikákból rögtönzött kordon által, pillanatról-pillanatra nőtt.

A kis szarvasbőrjűből folyó vér mind szélesbő tócsát alkotott és látni lehetett a vadász-hölgyeket, a kik odajöttek, hogy mennél közelebről lássák, fölemelve amazonszoknyájukat, hogy bele ne érjen a sárba. A fáradságtól megtört szarvas látványa, a mely mindjobban lehajította agancs fejét, ingerelve a kutyák ugatásától, melyeket a peczér csak nagy nehezen tudott visszatartóztatni és haldokló fátólól, a mely hozzádőlve kitérte a száját, megható lett volna, ha az ember megengedte volna magának az érzékenykedést.

A szarvas kivégzése, mint már mondtam, bizonyos sajátoszerű lázas érzést keltett. Körülöttem különösen az asszonyok és a fiatal leányok emelgették a vállukat és nyakukat, hogy jobban lássanak, megborzongtak és jókedvűek lettek.

Tökéletes és vallásos csendben, mint a mise csendje, ölték meg az állatokat, a kicsit és a nagyot. Lacailené remegett a lábától a fejéig; Marie nyugodt volt, de fény csillogott a szemében, a kis Martha pedig, a ki belém csimpaszkodott, a karomba mélyesztette körmét.

A főherceg a mi oldalunkon állott. Nézte a vadászat utolsó aktságát. Ó lován maradt. Fenségesebben vörös volt, mint a többiek, úgy tetszett, mintha a trón reflexe vonta volna be bíborral. Hangosan beszélt, mint a ki megszokta az uralkodást és szeret diskurálni s a szilhuettje is parancsoló formájú volt. Pompásan beszélt francziául, tudta a nyelvnek rejtettebb árnyalatait is. Hallottam, a mint ezt mondta:

— A nagy hadgyakorlat alapjában véve csak komédia. Csak amolyan színpadi háború, melyet a rendezők igazgatnak. A vadászat többet ér, mert ott vér is folyik. Nagyon is elszokunk a vértől, a mi prózai, humánus és nyavalygó korunkban. Ah, a míg a népek szeretik a vadászatot, addig nem esem mita-tuk kétségbe.

Ebben a pillanatban a kürtök harsogása és a falka mennydörgése elborított mindent. A herceg felállva a kengyelben, fölemelve

vörhenyeges bajszú büszke fejét a kutyák véres és bujkáló csapata fölött, kinyitotta orrlukait, mintha a harczteret szaglászta volna.

Másnap, mikor néhányan beszélgetve álltunk az utcán a fődött kerítés mellett, azon a helyen, a hol a régi konzervdoboz fekszik, odajött Benoit, tele hírekkel. A főhercegről volt szó természetesen. Benoit egészen oda volt, az ajkát vonogatta a remegés.

— Megölt egy medvét! — mondta csillogó szemmel. Ezt látni kellett volna... Persze, fogoly medvét. Így volt: vadászátról jött haza a marquisval és Berthe kisasszonnyal és a kísérettel. Hát egy medvétánczoltató akadt az útjába. Egy hosszú fekete hajú ember és egy medve, a mely a hátuljára állt, hajlongott és karika volt az orrában. A főherceg fogta a puskáját. Nem tudom, hogy volt, hogy nem volt, de megszállotta egy ötlet a herceget. Ezt mondta: „szeretném lelőni ezt a medvét, mint odáhaza a vadászatban. Mondja, jó ember, mennyit fizessenek, ha lelövöm ezt az állatot? Nem fog vesztetni rajta, felelek.” Ezt mondta. A jó ember elkezdett reszketni, éneket emelte karjait. Szerette a medvét. „A medvém, az olyan, mint a testvérem!” Ezt mondta. Nohát, tudják, mit csinált erre Monthyon marquis? Egyszerűen kivette a pénztárcáját, kinyitotta és az ember orra elé tartotta. És az elegáns vadászok mind mulattak a derék ember arcának láttára, mikor annyit bankót pillantott meg: És természetesen a végén jelezte, hogy elmegy és ő, a ki az előbb még sírt, most már nevetett a végén.

A herceg pedig megtöltötte a puskáját tíz lépésnyire a medvétől úgy agyonlőtte egyetlen lövéssel, öregem abban a pillanatban, a mikor jobbra-balra ingatta magát, fennülve mint egy ember. Látni kellett volna ezt! Nem sokan voltak ott. Én ott voltam!

Az elbeszélés nagy hatást tett. Kezdetben nem szóltunk egy szót sem. Aztán valaki ezt a megjegyzést kockáztatta meg:

— Bizonyára ez így szokás Magyarországon vagy Csehországban, vagy hol uralkodik. Nálunk nem látni ilyet — tették hozzá naívnul.

— Ausztriából való — helyesbítette Tudor. — Igen — dűnyögött Crillon — akár osztrák, akár cseh, akár magyar, mégis csak nagyúr, hát azt teheti, a mit akar. Nem igaz?

Eudo, a kinek nem sok idővel ezelőtt az a barokk ideája volt, hogy magához vett és ápolg egy megsántult szarvast, a mely megsántult egy előbbi vadászatban (a mi nagyon rossz benyomást tett előkelő helyen), olyan arcot csinált, mintha közbe akarna szólni és keresné a szavakat. A mint azonban ki akarta nyitni a száját, elhallgattatták: Eudo akar itélni a hercegek felett!

A többiek pedig a szögletekben, lehorgaszották a fejüket, bólogattak és ezt morgogták:

— Nagyúr az...
— Ez a kis frázis járt szájról-szájra, félénken, homályosan. (Folytatása következik.)

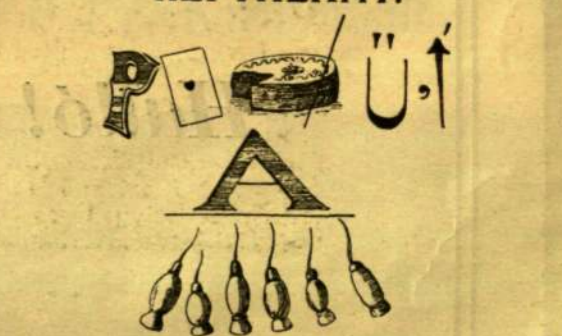
Szerkesztői üzenetek.

A zászló. Naiv áradozás a különféle lobogók színeiről, gimnazistás szimbolizmus és egészen fogytékos technikával.

Érdőben robot a vonat. Hangulatkép hangulat nélkül, szaraz összefüzés olyan vonásoknak, a melyek nem jellemnek semmit.

A színész és színésznő. Sokszor tárgyal problémára, a mely sok jó alkalmat nyújt az írónak, — ezeket az alkalmakat, fájdalom, nem tudta kihasználni.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 18-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A villamosság korszaka.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegeye-utca 11.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
természetes
égyvyes SAVANYÚVIZ

Megjelent a
LA HONGRIE REPUBLICAINE
(Quatrième année de la Revue Franco Hongroise)
Előfizetési ár egy évre 40 K, fél évre 20 K.
Előfizetéseket elfogad a szerkesztőség:
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.
(Blockner hirdetési iroda) és Szeged, Pallavicini-u. 5.

MEGJELENT!
A többtermelés könyve
vagy
A kiscgazda tudománya
Írta: Alvinczy Mihály.
E könyv a magyar kiscgazdának akar utmutatója és vezetője lenni, rámutatva a többtermelés szűkségére és lehetőségére. Targyalja az okoskerü gazdálkodás egyes ágait, első-sorban és legkimerítőbben a gazdasági növénytermelést és állattenyésztést. A mű terjedelme 512 oldal.
Ára 8 korona.
Kapható:
LAMPÉL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai r.-l.-nál, Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Francia parfümök
Cour de Jeanette, Chelavie de Orsay, Quel que fleurs, Ambra Antique, Batschani, Lorigan Ideal, Tulipán, 14 - K. Róza bonatide, Glypne, Ritró mákvirág, Ibolya, Orgona, Gyöngyvirág, Akácia, Orchidea parfümöt 9 - koronáért dekadéncit, utánvéttel.
GROSS ANTAL kiviteli háza,
Budapest, VIII. ker., József-körút 23. sz. főemelet.
Csiszolt és díszes üvegek raktáron.

A házi- és kertgazdaság
hasznos útmutatói:

A zöldségtermesztés. A zöldségfélék eltartása, konzerválása. Írta Rombay Deszö. Ára 1 K 80 f.
Az aprójószág tartása és nevelése. Írta Krolopp Alfréd. — — — Ára 3 K 60 f.
A bogycs gyümölcsök tenyésztése és értékesítési módjai. Írta Szántó Péter, átdolgozta Kuthy Béla. — — — Ára 1 K 80 f.
A kis gyümölcstermelő. A gyümölcsfák tenyésztése és ápolása. — — — Ára 1 K 80 f.
Szőlőmívelés a legújabb elvek és tapasztalatok alapján. Írta Rombay Deszö. — Ára 3 K 60 f.
Meleggáz a házikertben. Korai és igen korai konyhakerti vetemények előállítására házilag. Írta Sávoly Sámuel. — — — Ára 1 K 80 f.

Kaphatók és megrendelhetők:
A Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb csipke-főzést, vegyítést és kalimafestő gyári intézete.
Gyár és VIII. Baross-u. 85.
Fiókok:
II. Fő-utca 27, IV. Ekkü-út 6, Kezskeméti-utca 14, V. Harmincz-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Jász. 2-37.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dúsz haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megőrzi a korai őszülést és az ősz hajjának eredeti színetét visszahívja. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTAR Z. REGINA** kozmetikai műintézet.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Aranypólis, aranyozás és villanymasszázs egész nap.

HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK BLOCKNER I. HIRDETŐIRODÁBAN
IV., SEMMELWEIS-UTCA 4. SZÁM.

*Halló!**Halló!*

Kinek van Használt Hanglemezeze?

*Halló!**Halló!*

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagiány tart, legmagasabb áron vesz

WÁGNER

Hangszer-nagyáruháza, a világhírű Favorite hanglemezgyár főraktára

Budapest, József-körút 15.

Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen!

Árjegyzék ingyen.

Árjegyzék ingyen.

26. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

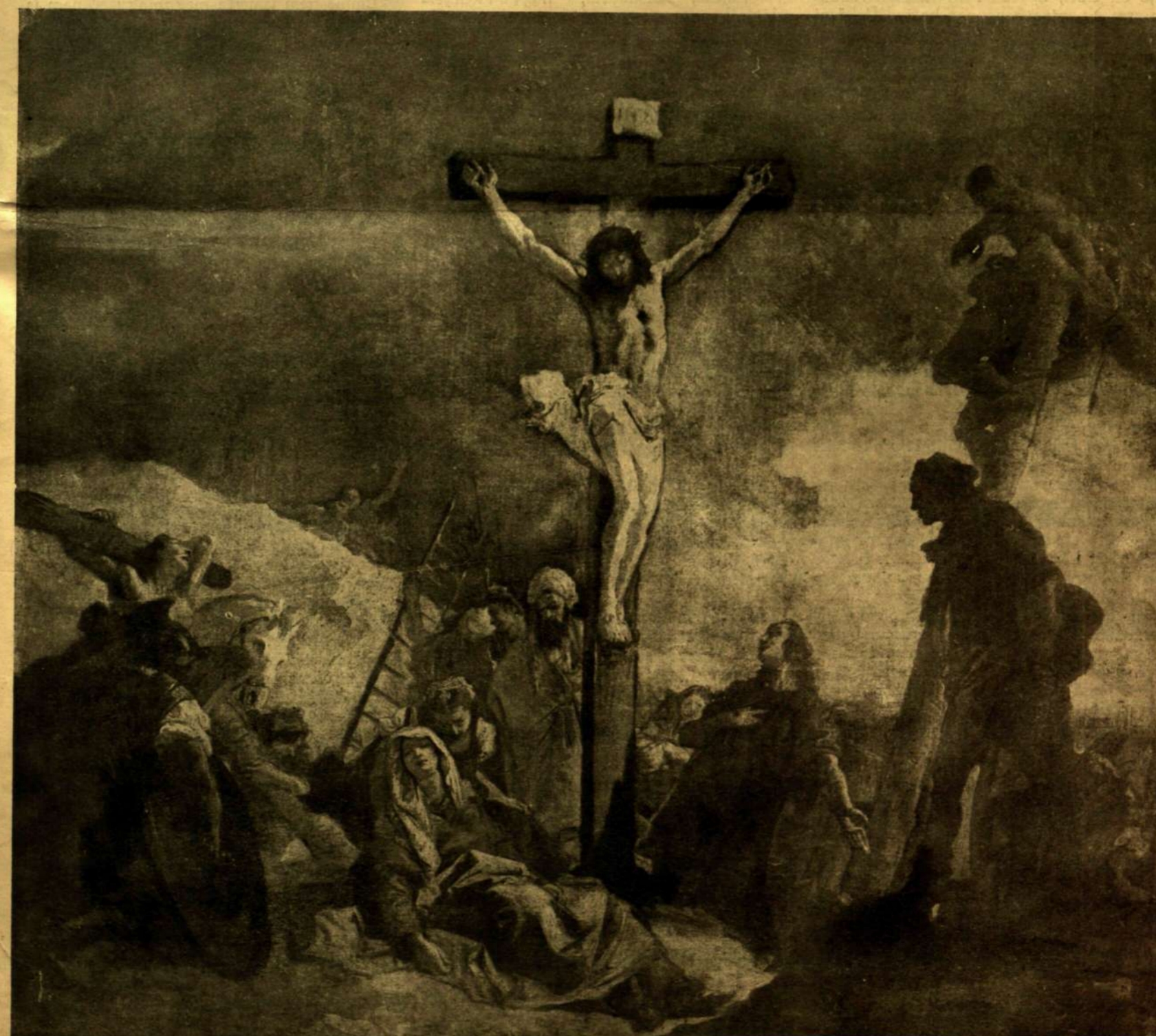
BUDAPEST, JUNIUS HÓ 29.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

A köztulajdonba vett műkincsek kiállítása a Műcsarnokban.

Tiepolo, Giovanni Battista, (1696—1770). Golgotha. Az utolsó nagy velencei festőnek tulajdonított, színeiben igen friss, kompozíciójában igen eleven, kitűnő kép. Nemes Marczel gyűjteményéből.